

Rena kvinnor i sjal ger oss hopp ...

Roland Eksmyr arbetar inom projektet Vejby Barnhälsa med att bl a minska aids-spridningen i Etiopien. I Läkartidningen skriver han: »Det är för flickor och kvinnor inte bara en rättighet utan en *skyldighet* (min kursivering) att undvika HIV ... Det gäller givetvis även pojkar och män, men det är nog i alla fall flickor och kvinnor som vi får knyta våra största förhoppningar till ...« [1].

Verkar det inte egendomligt att lägga bördan av »skyldighet«, med möjlighet till »skuld« för dem som fallerar, just på de afrikanska kvinnorna? Kan Eksmyr i stället möjligen ha menat ungefär »De sociala strukturerna gör att det blir mer effektivt att arbeta med kvinnor och flickor i första hand«?

På Vejby Barnhälsas webbplats [2] står att flickorna i projektet får bära sjalar, på vilka bokstäverna A och B brode-

rats – A som i »Abstain« och B som i »Be truthful«. Traditionellt där kvinnor använder slöja, så är det för att signalera kyskhets. Andra kvinnor ses då ofta av omgivningen som lössläppta, orena, ja, återigen, de är »skyldiga« till att hetsa männen till smutsiga sexuella gärningar. Hur tänker Eksmyr när hans biståndsprojekt initierar eller uppmuntrar denna sedvänja för flickor?

Slutligen undrar jag över »Figur 2«. Valde han att informera personen på fotot om vilka intima detaljer i hennes liv som skulle offentliggöras och om reflexionerna i sammanhanget? Till exempel »Hon har varit trogen ...«, »Hennes situation kan verka hopplös ...«. Tyckte Roland Eksmyr att det var någon idé att visa henne det foto som valts för publicering? Jag måste erkänna att hela denna sekvens fick mig att tänka på de in-

bundna årgångarna av tidskriften »Barnvännen« från 1904–1905, som jag som 11-åring slukade vid besök hos mina farföräldrar.

Jag, som själv aldrig jobbat i tredje världen, hyser stor respekt och beundran för dem som gör det. Projektet Vejby Barnhälsa gör säkert oerhört mycket nytta! Kanske skulle det kunna bli ännu bättre om man bjöd in någon kunnig etnolog, antropolog eller dylikt, och försökte hitta och åtgärda en och annan blind fläck.

Catarina Canivet
distriktsläkare, med dr, Malmö
Catarina.Canivet@med.lu.se

REFERENSER

1. Eksmyr R. Budskapet måste vara att undvika HIV. Läkartidningen 2006;103:2490-1.
2. <http://www.vejbybarn.se>

Replik:

Kvinnor uppmuntras till ökad kontroll över sin sexualitet

Catarina Canivet ställer tre frågor och kommer med ett påpekande.

1. Ordet *skyldighet* har annan värde-laddning än synonymerna *förpliktelse* och *ansvar*. En HIV-positiv person har skyldighet att inte sprida smittan vidare, och en HIV-negativ person har skyldighet mot sig själv och sin omgivning att undvika/minska risken för smitta.

Vad vi gör i Etiopien är att uppmuntra flickor och kvinnor till ökad kontroll över sin sexualitet och uppmuntra pojkar och män till ansvar och respekt istället för sexuell makt. »Den egocentriska utlevelsen av sexualiteten med spridande av HIV genom många tillfälliga sexuella kontakter stavas hänsynslöshet. Där har budskapet inte varit tillräckligt tydligt utan fejt inlindat« [1].

2. Sjalen med text på amarinja (»AB« på ena kortsidan och »Survival« på den andra) är ingen »slöja« eller »sedvänja för flickor« för att »signalera kyskhets«, och vi har inte »initierat« det hela. Det har de etiopiska ungdomarna i ledningsgruppen själva gjort – allt i kampen mot aids. Sjal är en naturlig prydnad i dessa fattigbyar med vävarkultur. Den här specialvävda är ett attribut som är att likna vid en T-shirt med texten »En rökfri generation«.

3. Frågan beträffande Figur 2 är relevant. I Sverige skulle jag aldrig ha publicerat bild och text utan att (gärna skriftligen) ha fått godkännande av personen i fråga. I det här fallet är det annorlunda.

Man frågar: »Får jag visa bilden [som då fanns i digitalkamerans display] och berätta om dig för andra?« En bild som denna säger mer än ord.

(Sedan bilden togs har åtgärder vidtagits till förbättring av hennes och hennes barns boende, nutrition och vård.)

4. Edward C. Green, antropolog, Harvard University, är en av författarna i konsensusgruppen (referens 5 i debatt-

Foto: Roland Eksmyr

Sjalen med orden »AB« och »Survival« har initierats av ungdomarna själva.

Slutreplik:

Sex mer brännande än tobak

Det är mycket glädjande att Eksmyr nu också betonar männens utvecklingspotential. Beatrice Ware, en välkänd HIV-aktivist från Uganda, smittad inom äktenskapet, säger: »ABC stigmatiser HIV positive women. It allows people to conclude that we are either promiscuous or unfaithful« [1].

Prydnader är kulturberoende, inte naturliga. En T-shirt mot nikotinbruk har inte samma sociala implikationer som en huvudbonad för den feminina befolkningen, beskrivande dess sexual-

artikeln). Han har grundligt studerat orsakerna till minskningen av HIV i Uganda. Hans forskningsresultat är vägledande för vårt arbete bland fattiga och hemlösa i Addis Abeba, och vi inspireras av hans uppfattning att människor i Afrika är kapabla att hitta egna lösningar och att förändra sina beteenden.

Roland Eksmyr
dr med sc, specialist
i barn- och ungdomsmedicin, Vejbystrand
roland@eksmyr.se
www.vejbybarn.se

REFERENS

1. Kallings LO. Den yttersta plågan. Boken om AIDS. Stockholm: Norstedts; 2005. p. 242.